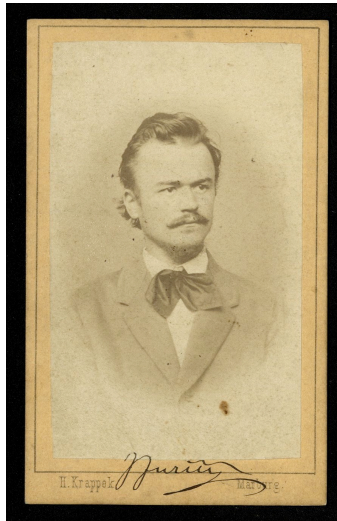

Glejte! Atene bile so skoro najmanjši država v Helladi, vendar so imele literaturo, po kateri so skoro vse druge evropske ponarejene. S tim hočem reči, da bi mi, ko smo narmanji narod slovanski, najboljšo literaturo mogli imeti; gotovo je pa, da moremo Slovenci sčasoma napraviti si literaturico, ki bode v primeri k drugim ravno tako velika.
(Josip Jurčič, Misli, 15. decembra 1861; Beležnica, št. 1, str. 23–24)

Vir: dLib.

**Simpozij ob 140. obletnici smrti JOSIPA JURČIČA (1844–1881),
prvega pomembnejšega slovenskega pisatelja,
dramatika in časnikarja**

ATRIJ ZRC SAZU, ponedeljek, 8. novembra 2021

Organizatorici simpozija:

*izr. prof. dr. Urška Perenič, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
dr. Neža Zajc, Inštitut za kulturno zgodovino ZRC SAZU, Ljubljana*

Slavnostni začetek: 10.00

Pozdravni nagovor organizatoric simpozija

Uvodno predavanje, 10.10

akad. prof. dr. Matjaž Kmecl: 140 let po Jurčičevi smrti

10.40

Matjaž Lulik (Rokopisna zbirka Narodne in univerzitetne knjižnice): Josip Jurčič v prostoru in času

11.00

izr. prof. dr. Urška Perenič (Filozofska fakulteta UL): Nastajanje Jurčičeve podobe

11.20

dr. Neža Zajc (Inštitut za kulturno zgodovino ZRC SAZU): Josip Jurčič kot začetnik realističnega diskurza: Od epika do zrelega pripovednika

11.40

prof. ddr. Igor Grdina (Inštitut za kulturno zgodovino ZRC SAZU, AMEU-ISH): Jurčičeva Veronika – težki pacient slovenske literature?

12.00

mag. Barbara Rigler (producentka za literarno dejavnost, JSKD): Jurčičeva »obsodba« v prevodu

12.20–12.45 Kratka pavza in prigrizek za nastopajoče govorce

12.50

dr. Mihael Glavan: Josip Jurčič – utemeljitelj slovenskega novinarstva

13.10

doc. dr. Bernard Nežmah (Inštitut Nove revije, Ljubljana): Jurčičevo formiranje časnikarstva

13.30

dr. Janez Markeš (medijska hiša Delo): Jurčič, novinarstvo in politika v perspektivi postajanja slovenskega naroda

13.50

dr. Alja Brglez (Inštitut za civilizacijo in kulturo): Josip Jurčič: Od prekarca in podjetnika do politika

14.10

Sklepne misli in diskusija

140 let po Jurčičevi smrti

140-letnica Jurčičeve smrti, s katero je zaznamovan ta simpozij, premore manj vidno, pa vendar izjemno zgovorno simbolnost. Že njegov pogreb maja 1881 je bil narodotvorni dogodek, bil je eden prvih 'preštevalnih' pogrebov (podobno kot še isto leto Bleiweisov in potem drugi), ko se je v Ljubljani zbrala vsa Slovenija, voditelji pa so priložnost porabili za svojevrstno inventuro narodnega stanja. Jurčič je bil pač glavni urednik in pogosto kar edini pisec osrednjega političnega časnika *Slovenski narod*. V tem smislu se je dogajanje nadaljevalo še v naslednje leto z odkrivanjem spominske plošče za njim, pa potem v dolgem, pogosto polemičnem nizu preko značilnega partizanskega odkrivanja spominskega obeležja na Muljavi 1944 ter njenega razbijanja z nasprotne strani, preko različnih jubilejnih shodov do današnjih dni. Ali izrecno: od Tavčarjevega zagotavljanja, da je bil »eden najboljših in najduhovitejših – slovenskih – sinov« preko Cankarjevega prepričanja, da je bil buržuj, do današnjih vsakoletnih spominskih prireditev v marcu. Sedanji slovenski »osamosvojitelji« na to, da je bil eden njihovih zgodnjih prednikov, »pozabljajo«, kolikor sploh vejo zanj.

Torej Jurčiča ne moremo odpravljati s šolskimi floskulami, češ da je pisec prvega slovenskega romana, in čim podobnim. Tudi ne, da ga je »naredil« Levstik, ker se je Jurčič ob vsem velikanskem spoštovanju do retijskega rojaka kot pisec prvega našega romana »naredil« sam, celo ob hudem Levstikovem odporu. Tudi ga ni mogoče na drugi strani preprosto primerjati s sočasnimi evropskimi pripovedniki ter ga z malomarno kvazisvetovljansko kretnjo odriniti v literarno ubožnico, kot se rado pripeti tudi zelo cenjenim poznavalcem. O vsem tem naj bi svoje ocene izoblikoval tudi »naš« obletniški simpozij.

Matjaž Lulik

Josip Jurčič v prostoru in času

Ob Jurčičevem letu 2021 z razstavo gradiva iz zapuščine, ki jo skrbno hranimo v Narodni in univerzitetni knjižnici, odstiramo pogled v pisateljevo življenje in ustvarjanje. Jurčičeva rokopisna zbirka vsebuje osebne dokumente, rokopise, korespondenco ter nekaj uredniškega in drobnega gradiva, Slikovna zbirka pa portrete in druge fotografije, ki so povezane z njim. Virtualna razstava predstavlja pisateljevo rojstno vas, njegov rod, pomembnejše osebnosti, ki so tega nadarjenega ustvarjalca spodbudile k pisateljevanju in uredniškemu delu, pa tudi prelomne trenutke njegovega življenja. Glasbena zbirka je prispevala vsebine o glasbenih delih, ki so nastala na podlagi Jurčičevih spisov. Obiskovalce naše spletne strani na koncu še seznanimo z delom restavradorjev, ki poskrbijo, da se dragoceno gradivo ohrani za bodoče rodove.

Nastajanje Jurčičeve podobe

Prispevek želi predstaviti Jurčičevo pisateljsko podobo, kakor se nam je do danes ohranila zlasti skozi pričevanja, spomine ali anekdote njegovih prijateljev in sodobnikov. Nemalo truda sta v to ob pisateljevi smrti vložila šolnik in literarni zgodovinar Fran Levec ter politik, zdravnik in pisatelj Josip Vošnjak. Posebej prvemu, ki je s pisateljem prebil prenekatero uro in pisal biografske eseje o slovenskih velmožeh, jih objavljaj v sočasni periodiki in takó pomagal ustvarjati podlage za akademsko literarno zgodovino, gredo zasluge, da vemo toliko o Jurčičevih osebnostnih lastnostih, odnosih in okoliščinah njegovega življenja. To nam pomaga bolje razumeti tako genezo njegovih del kot širši kulturnozgodovinski kontekst njegovega časa. Tu so denimo bolj skopa, a nadvse zanimiva pričevanja sodobnika Maksa Pleteršnika, izmed poznejših literarnih zgodovinarjev pa o pisateljevem življenju piše npr. literarni zgodovinar in profesor Fran Ilešič.

Fran Levec, ki mu je bil pisatelj na smrtni postelji zaupal svojo zapuščino z željo, naj z njo ravna kar se da skrbno, je začel že 1881 izdajati *Zbrane spise* Josipa Jurčiča, s čimer se tudi začenja pot pisateljevega ustoličevanja za slovenski književni kanon. Do 1892 je izšlo načrtovanih enajst zvezkov. Med letoma 1917 in 1923 so pri Katoliški bukvarni v Ljubljani in v uredništvu literarnega zgodovinarja Ivana Grafenauerja izhajali *Spisi*, ki so v desetih zvezkih prinesli večidel že objavljena Jurčičeva besedila. Literarni zgodovinar Ivan Prijatelj je med 1919 in 1927 pri Tiskovni zadrugi objavil Jurčičeve zbrane spise v petih knjigah in k njim prispeval sijajne uredniške uvode. Kot eden izmed klasikov je Josip Jurčič vključen v zbirko *Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev*; Jurčičevo *Zbrano delo* je izhajalo med 1946 in 1984 v uredništvu Mirka Rupla (10. in 11. knjigo je uredil Janez Logar). Leta 1951 je Jože Pahor objavil biografski roman o Jurčiču *Pot Desetega brata*, letos smo dobili biografski roman *Prvi pomladni cvet* (s podnaslovom *Realistična romantika*) Ivana Sivca. Pozornost literarnih zgodovinarjev je Jurčič pritegnil okrog 100. obletnice smrti: 1981 ga je v besedi in sliki predstavil Gregor Kocijan, iz leta 1986 je Jurčičeva biografija izpod peresa Štefana Barbariča, iz leta 2009 je monografija Matjaža Kmecla *Josip Jurčič: Pripovednik in dramatik* (Kmecl se je sicer z Jurčičem obilico ukvarjal v več drugih delih).

V prispevku ne želimo samo pokazati na prizadevanja in napore Jurčičevih sodobnikov in naših literarnozgodovinskih predhodnikov, ki so bili pomembni za ohranitev spomina na pisatelja, njegovo kanonizacijo in ne nazadnje popularizacijo, ampak se tudi vnovič vprašati, kdo je bil pravzaprav ta Jurčič in ali bi tudi mimo omenjenih prizadevanj danes samoumevno delal družbo slovenskim literarnim klasikom. Odgovor je verjetno jasen.

Josip Jurčič je svoje življenje posvetil slovenski knjigi. »Slovenci ne pozabimo nikdar, odkod imamo, kar narodno-slovenskega imamo, kdo nam je podloge ustvaril, na katere smo to zidali, kar že stoji, kako so se koreninice tega vsadile, kar raste narodnega. Večkrat smo že mi poudarjali, da je skoro vse to, vse rodoljubje in vse domovinsko delovanje procvelo iz podloge, ki jo je stvarilo naše slovensko pisateljstvo, naša literatura.« je pisal Jurčič. Dne 13. septembra 1874 pa je v uvodniku *Slovenskega naroda* odločno pozval k preusmeritvi energij od dnevne politike in nazorskih zdrah k leposlovju.

Pač bi tudi za nas Slovence trebalo, da [...] bi ne potrošili vseh močij v politiko, da bi požgali nekoliko menj mejusobne neplodne ali celo duhóve moreče strasti v mejsobnih bojih zarad nazorov, ter da bi zlasti glede naobraženja in povzdige in razširjenja svoje literature skušali kaj več storiti nego se v resnici godi. Bodočnost nam ne odide, samo vredno se pripravimo na njo.

Kako aktualno se to sliši še celo danes!

Josip Jurčič kot začetnik realističnega diskurza: Od epika do zrelega pripovednika

Prispevek se osredotoča na Jurčičevo slabše poznano verzno dejavnost in njegove kratke zgodbe (*Narodne pravljice in pripovedke*). Opozoriti želi na nekatere značilnosti njegovega pisanja, ki so še zlasti pomembne za analizo Jurčičevega sloga, s katerim je zaznamoval slovenski realizem. Še zlasti se prispevek osredotoča na Jurčičev »prehod«, ki gre od razgrnitve narodnega gradiva k »ritmu« umetelnega pripovedovanja, ki naposled tudi prevlada v njegovem pripovedništvu.

Najstarejši notes – Jurčičev osebni zapisovalni zvezek iz leta 1864/5 – nosi na čelu besede: »Tu notri se nahaja[jo] izreki, primeri in obrazki iz narodovih ust, nabrani po J. Jurčiču«. Tovrstno zbiranje narodnega gradiva, jezikovnih značilnosti (»rečenic«, na primer: Da bi te kónčaj!, itd.) in avtentično slovenskih »figur«, tj. ljudskih person, kot jim pravi, nadaljuje do konca življenja, pogosto za vsak svoj spis posebej. Čeprav maloštevilne pesmi pa le-te razkrivajo, da Jurčič tudi verzifikatorsko ni bil brez posluha, kar navsezadnje potrjuje njegov klen avtohton slovenski jezik nadaljnjega pripovedništva. Vsebinska plast uporabljene domačijske snovi spregovori o notranjih zakonitostih Jurčičeve poetike, ki razmeroma stilsko enovito grajenje samostojnega pripovedovalčevega glasu (to pa je svojevrstna poetološka vrednota in narativna moč) stori njegov pripovedni način raznolik, inspirativno ploden, detajliran in tudi recepcijsko neenostaven. Slednje je temelj Jurčičeve realistične usmerjenosti. Vprašanja realizma in romantike (subjektivizma in objektivizma) nenadoma postanejo redundantna, saj se Jurčičev govor zazdi odločilen v izoblikovanju slovenskega romanesknega pisanja. Zastavlja se vprašanje, ali je res imel nadaljevalca(e).

Jurčičeva Veronika – težki pacient slovenske literature?

Josip Jurčič je svojo drugo tragedijo – *Veroniko Deseniško* – pisal ob iztekanju življenja. Za natis je ni več uspel pripraviti. Tako je njegovo delo dejansko prvopis, ki bi po natisu utegnil doživeti opazne spremembe, kakor jih je tudi prva Jurčičeva tragedija *Tugomer* (za kar je poskrbel Fran Levstik). V tem so se pisateljeva dramska dela razlikovala od večjih proznih struktur, ki so neredko nastajale na feljtonističen način (npr. prvi slovenski zgodovinski roman *Ivan Erazem Tattenbach*). Razloge za različnost pristopa ne gre iskati samo v vplivu klasičnih – v 19. stoletju šolskih – poetik, ki so dramsko literaturo postavljale na vrh poetične ustvarjalnosti, temveč tudi v izvedbeni zahtevnosti. Izkušenj si pri tedanjem stanju slovenskega odra v tragiškem ustvarjanju ni mogel pridobiti noben avtor; vsi so si lahko le predstavljali učinkovanje besede in situacije. Kontekst, v katerem je nastajala nemška dramatika, je bil precej drugačen; izkušnje niso bile neposredno prenosljive.

Veronika Deseniška se je kljub temu, da je bila torej avtorjev prvopis, ob koncu 19. stoletja zdela reprezentativno delo slovenske dramatike; zato je bila izbrana za otvoritveno predstavo v novem Kranjskem deželnem gledališču. To bi nakazovalo, da se je v njem videla celo klasičnost, kar je za romantično delo dovolj nenavadna pozicija, čeprav v slovenskem prostoru tudi logična (analogna s stanjem v poeziji). Tudi pozneje Jurčičeva *Veronika Deseniška* ni bila spregledana: to delo je po prvi svetovni vojni vzpodbudilo Otona Župančiča k ustvaritvi igre o slovenski duši, ki je imela enak naslov. V slovenskem dramskem oziroma gledališkem prostoru je tolikšna vplivnost določenega dela redka – še zlasti, če se ga je označevalo za težkega literarnega pacienta.

Spomnimo na dejstvo, da je tudi Jurčičeva prva tragedija *Tugomer*, katere izvajanje je bilo v času obstoja habsburške monarhije nemogoče, imela močan simbolno-alegoričen pomen, saj je v gledališču zaznamovala nastanek srbsko-hrvaško-slovenske nacionalne države ob koncu prve svetovne vojne. To pa zastavlja vprašanje, čemu so bile Jurčičeve dramatiške pobude tako pomembne in daljnosežne – zlasti ob nenehnem opozarjanju na njihovo problematičnost. Vsega tudi ni moč pripisati psihologiji in snovni zanimivosti. Jurčičeva tragiška dramska teksta brez dvoma premoreta tudi umetniško vabljalnost oziroma mikavnost. Pisateljevo zamišljeno gledališče nemara le ni tako nebogljeno, kakor se je tolikokrat poudarjalo na podlagi apriorističnih predstav o odrski umetnosti.

Jurčičeva »obsodba« v prevodu

Jurčičevo leto prinaša med odrasle bralce spodbudo, da se spomnimo na avtorja prvega slovenskega romana tudi v širšem in aktualiziranem kontekstu, saj je bil navsezadnje ena od osrednjih oseb v slovenskem političnem in kulturnem življenju. Zaradi svoje razgledanosti, naprednosti in angažiranosti bi moral že davno preseči nacionalne literarne okvirje, kar mu je deloma uspelo prav skozi prevode.

Njegov roman *Deseti brat* (1866) je preveden le v peščico jezikov (angleščino, nemščino, češčino, srbohrvaščino). Nekaj več prevodov je doživela zgodovinska povest *Jurij Kozjak* (1864). S pomočjo slovenskega prevajalca, popotnika in duhovnika Ferdinanda Kolednika, ki je širil slovensko književnost med tuje bralce, je bila namreč zgodba o slovenskem janičarju prevedena v skoraj 50 jezikov. Od tega je vsaj deset vrst prevodov prispeval Kolednik: v francoščino (že 1938), angleščino, italijanščino, latinščino, nemščino, srbohrvaščino itd. V sredini 20. stoletja so *Jurija Kozjaka* lahko brali še v poljščini, portugalsščini, celo kitajščini in v malgaščini na Madagaskarju. Kolednik je večini prevodov dodal izčrpne spremne komentarje o pisatelju, slovenski zgodovini in turških vpadih ter stiškem samostanu s poudarkom na kulturnem delu stiških menihov v slovenski cerkveni in književni zgodovini. Cistercijski samostan v Stični naj bi še vedno hranil številne Kolednikove rokopise in prevode.

Ko govorimo o prevajanju, ne moremo mimo Jurčičeve *Kozlovske sodbe v Višnji gori*, ki je prvič izšla leta 1867 v reviji *Slovenski glasnik*. Jurčič je bil ob njenem nastanku star 23 let. Posmehljiva zgodba, ki jo danes kot obvezno šolsko čtivo prebirajo sedmošolci, ni namenjena samo njim. Smešenje odraslih, njihovih slabih lastnosti in iskanje pravih rešitev ni samo zabavna zgodba za otroke, temveč veliko pove o človeški naravi. Predvsem o odraslih, nekoč in danes. Z obliko slikanice so besedilo v posodobljenem jeziku res približali najmlajšim, vendar v osnovi še vedno izpostavlja moralni in etični poduk odraslemu človeku, govori o medsebojnem sodelovanju in spoštovanju ter o vrednotah prava, tukaj in zdaj.

V času prvega predsedovanja Slovenije Evropski uniji leta 2008 so na Javnem skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti OI Ivančna Gorica začeli s prevodi te aktualne in svetovljanske zgodbe. Po trinajstih letih in ob drugem predsedovanju Evropski uniji prevodni projekt v branje ponuja dvanajst različic »sodbe« v angleščini, francoščini, španščini, nemščini, hrvaščini, italijanščini, poljščini, grščini, danščini, madžarščini, ruščini in kitajščini. Prevajalci, ki so vsi poznavalci slovenske književnosti in so prevajali v svoje materne jezike, so se pri tem soočili z vrsto težav. Ena večjih je bilo prevajanje naslova (ime mesta Višnja Gora je težko prevedljivo ali celo neprevedljivo), da ne omenjamo imen književnih oseb, kot so kozel Lisec, Lukež Drnulja, Andraž Slamorezec, Pavle Zaropotaj, Gobežel, Žužnjaj, Jurček Griža, Bošte Krevs, Peter Štrama ali Flere Krivostegno.

Skoraj 155 let stara zgodba bi se pravzaprav lahko dogajala kjer koli. Če bi se zgledovali po njej ter sedeli šest dni in šest noči ter obsodbe prepuščali modrecem, danes Jurčiča ne bi slavili samo kot velikega slovenskega pripovednika in urednika, temveč bi si raje odvezali oči in ga postavili ob bok tujih pripovednikov njegovega časa.

Mihael Glavan

Josip Jurčič – utemeljitelj slovenskega novinarstva

Ob velikem leposlovnem opusu je Josip Jurčič utemeljil tudi slovensko novinarstvo. To je bilo že v njegovem času pojmovano kot javnosti namenjeno delovanje, katerega osnovni nameni so bili: obveščanje javnosti o dogajanju, razlaganje ali komentiranje dogajanja, osveščanje in izobraževanje javnosti ter razvedrilo. Ob tej osnovi je Jurčič izražal tudi svojo liberalno politično dimenzijo in tako pomagal ustvariti prvi slovenski politični dnevnik, ki ga je urejal skoraj celo desetletje (1871–1881). V svojem časniku je predvsem bil slovenski kulturni boj proti germanizatoričnim pritiskom na Slovence in druge nenemške narode v avstro-ogrskem imperiju, kar je dajalo izrazit ton vsemu javnemu življenju. In čeprav ga je časnikarstvo izčrpavalo, je bil ponosen, da živi od zaslužku svojega peresa, in vesel, da se je z njim dokopal do spoštovanega imena. Med letoma 1868 in 1881 je za *Slovenski narod* napisal veliko število uvodnikov in člankov, svoje novinarsko pisanje pa uresničeval s preudarkom, osebnim žarom in tudi osebno prizadetostjo.

Bernard Nežmah

Jurčičevo formiranje časnikarstva

Prispevek se osredotoča na delo Josipa Jurčiča kot urednika *Slovenskega naroda*. Za ta namen pretresa žanre, ki jih je Jurčič vpeljal, njegovo uredniško politiko, odnos do virov informacij ter hierarhijo poročanja. Obravnava žanr feljtona in prek njega rekrutacijo književnikov v žurnalizem, urednikov odnos do bralcev na eni strani in na drugi strani njihovo možnost participacije z odzivi. Prav tako se posveča Jurčičevemu zoperstavljanju cenzuri, tako na sodni, uredniški kot vsebinski ravni. Jurčičevo urednikovanje je v prispevku postavljeno v širši kontekst tedanjega časopisja, v primerjavi s konkurenčnim časnikom *Slovenec* ter z Bleiweisovimi *Novicami* pa so izpostavljene nekatere razlike – in svojstva Jurčičevega uredniškega dela.

Janez Markeš

Jurčič, novinarstvo in politika v perspektivi postajanja slovenskega naroda

Z Josipom Jurčičem na sled pravega časnikarstva pridemo 1868, ko je v Mariboru pri časopisu *Slovenski narod* postal novinar. 1870 je odšel na Dunaj, da bi obnovil svoje študije, in se 1871, po smrti urednika Antona Tomšiča, vrnil ter poleg glavnega urednika Martina Jelovška poklicno postal del uredništva. Novinarstvo je Jurčiču postal poklic. *Slovenski narod* pa z njim postavljamo kot reprezentativni primer profesionalno postavljenega časnika, ki odraža moment liberalne moderne podobe družbe.

Kakor za slovensko literaturo, tako tudi za »Jurčičevo« časnikarstvo velja, da je pripeto na vprašanje slovenske samobitnosti. Ta je bila od Trubarjevega časa, torej od sredine 16. stoletja, vezana na jezik, posledično na jezikovno pogojeno onarodovanje. Geneza slovenske pisane besede v svojem jedru predstavlja onarodovalni moment, ki ga je bilo glede na zahodne evropske družbe in v času profesionalizacije novinarstva že nemogoče ločiti od profesije. Drugače povedano: da je Jurčič lahko postal profesionalni novinar in urednik, je moral biti najprej literat.

Ko govorimo o Jurčiču kot profesionalnem novinarju, si moramo priklicati tudi Habermasove *Strukturne spremembe javnosti* in pojem *pisateljskega novinarstva*. In tako kot drugod v Evropi, tudi v slovenskem prostoru lahko govorimo o začetkih postajanja meščanske javnosti. V 19. številki *Slovenskega naroda* iz leta 1879 naletimo na Jurčičevo stališče glede (ne)svobode tiska, ki pravi, da v sodobni družbi »vladanje žurnalistike« (po zgledu Anglije) pomeni najvišjo moč. Tako močna more »žurnalistika« postati, če ji je zagotovljena »tiskovna svoboda«. Ta pa je utemeljena v suverenosti ljudstva, medtem ko je cenzura, nasprotno, izraz družbene nesvobode.

V prispevku želimo pokazati, da je Jurčič reprezentativen predstavnik pisateljskega novinarstva. Profesionalne poante, ki so bile v *Slovenskem narodu* zajete zlasti v letu 1879, so osupljivo aktualne tudi v letu 2021, ko ima Slovenija samostojno državo in ustavno, z ločenimi vejami oblasti normirano ljudsko demokracijo. Seveda moramo Jurčiča misliti v kontekstu pomladi narodov oziroma »slovenske zadeve« in ga postaviti v dve dodatni razmerji: do Avstrije in slavjanofilstva.

Naslednji moment, ki ga imamo za bistvenega in ga je treba poudariti, je proces prehajanja od katoliškega liberalizma h krščanskemu socializmu.

Končno obravnavamo Jurčiča kot novinarja in literata, ki se je v predstavljenih okvirih zavzemal za zedinjenje avstrijskih Jugoslovanov. Kot urednik in izdajatelj je 15. januarja objavil uvodnik z naslovom »K zedinjenju avstrijskih Jugoslovanov«, v katerem med drugim beremo tole: »Pred mnogo leti se za nas Slovence nij brigal nihče po svetu niti najbližji naš brat južni Slovan ne. S svojim narodnim delovanjem in javljenjem smo dosegli, da svet zna, da smo in hočemo biti, ter ostati Slavjani.«

Za Josipa Jurčiča je značilen preplet narodnjaštva, kulture, politike in žurnalizma ter čisto osebne zgodbe.

Alja Brglez

Josip Jurčič: Od prekarca in podjetnika do politika

Za Josipa Jurčiča torej menimo, da je bil v mnogočem prvi – da je napisal prvi slovenski roman, prvi slovenski zgodovinski roman in prvo slovensko zgodovinsko tragedijo. Štejemo ga za prvega med pripovedniki in realističnimi pisatelji, tudi marsikatero pripovedno formo je uporabil kot prvi. Da je to počel na sodobnejši način kot poprejšnji pripovedovalci zgodb in povesti, je v literarni zgodovini dobro utemeljeno, in tudi zgledi, ki jim je pri tem sledil ali se pri njih navdihoval, so nam poznani. Ker je to počel v slovenščini, je bil tudi prvi med tistimi, ki so pomagali oblikovati meščansko slovenščino. Ob tem in medtem pa je bil novinar ali celo še bolj urednik, pa izdajatelj, in vse troje skupaj ga je nazadnje postavilo še za političnega vplivnika.

Tako je živel dvajset let, od *Bele kače do smrti*. Kako je bilo mogoče v tako kratkem času zgostiti toliko različnih življenj? Kaj je poganjalo tolikšno dejavnost in angažiranost? Kje je Jurčič v resnici videl in čutil svoje poslanstvo in ali ga je uspel docela najti v katerem od početij, ki se jim je predajal tako strastno in scela?